

KAVALIER
és **CLAY**
BÁMULATOS
KALANDJAI

I. KÖTET

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2019

Apámnak

I. RÉSZ

A
**SZABADULÓ-
MŰVÉSZ**

1

AMIKOR SAM CLAY hajlott korában újságírók előtt, vagy a comic-rajongók évi közgyűlésén a koros tisztelők körében szónokolt, a maga és Joe Kavalier legnagyobb műve ürügyén előszeretettel mesélte, hogy annak idején, kölyökkorában, miközben ott kucorgott gúzsba kötve, lelakatolva abban a légmentesen zárt ládában, amit úgy neveznek: New York Brooklyn negyede, egy visszatérő álmom üldözte: Harry Houdini. „Számomra Clark Kent egy telefonfülkében és Houdini egy csomagolóládában egy és ugyanazt jelentette” – magyarázta fontoskodva a WonderConnál vagy az Angoulême-nél, vagy a The Comics Journal szerkesztőjének. „Aki bemegy, más emberként jön ki. Tudja, volt, anno, Houdininak egy mutatványa, még a kezdet kezdetén. Az volt a címe: »Metamorfózis«. Az ő mutatványai sohasem csak a menekülésről szóltak: mindig szerepet kapott bennük az átalakulás.” Ám az igazság az, hogy kölyökkorában Sammy legjobb esetben is csak halvány érdeklődést mutatott Harry Houdini és legendás mutatványai iránt, igazi nagy példaképe Nikola Tesla, Louis Pasteur és Jack London volt. És mégis, amikor arról szónokolt, mi volt a szerepe neki – a fantáziájának – a Szabadulóművész születésében, a történet – mint legjobb kitalációi esetében mindig – teljesen igaznak hatott. Sammy álmái mindig Houdini-szerűek voltak: a báb ál-

mai, mely bent küszködik a vak gubóban, tele őrült vágygal, ki a fényre, a levegőre.

Houdini a kisemberek, az utcagyerekek és a zsidók hőse volt; Samuel Louis Klayman egy személyben volt mind a három. Tizenhét esztendő volt, amikor kalandjai elkezdődtek: nagyszájú kölyök volt, a lábai miatt talán nem olyan fürge, mint amilyennek szerette képzelni magát, és türelmetlen, mint az optimisták közül sokan. Szokványos mértékkel semmiképp sem lehetett volna jóképűnek nevezni. Háromszögletű arc, erős szemöldök, hegyes áll, duzzadt ajkak, görbe, izgága orr. Tartása esetlen, ruhája slampos: mindig úgy nézett ki, mint egy ágrólszakadt. Minden áldott reggel angyalsimára borotvált ábrázattal indult útjára, aminek délre híre-hamva sem maradt, ám az állán kiütköző züllött félárnyék korántsem volt elég ahhoz, hogy igazán vagányul nézzen ki. Rondának tartotta magát, de talán csak azért, mert sosem látta az arcát nyugalmi állapotban. Harmincegyben azzal, hogy az év nagy részében az *Eaglet* kézbesítette, összeszedett annyi pénzt, hogy vehessen egy súlyzókészletet, amit aztán a következő nyolc évben minden reggel szorgosan emelgetett, mígnem karja, mellkasa és válla inas és izmos lett – a gyermekbénulás azonban törékeny gyermeki lábakat adott alá. Zokniban állva alig volt százhatvanöt centi. Barátaihoz hasonlóan bóknak tartotta, ha valaki okostojásnak nevezte. Volt némi zavaros, ám annál lelkesítőbb elképzelése a televízió működéséről, az atomenergiáról, az antigravitációról, és olyasféle ábrándokat dédelgetett – ez volt ezer közül az egyik –, hogy napjait a Vénusz Nagy Sarki-óceánjának napos meleg partjain végzi. Falta a könyveket, mindenévő volt, mohón olvasta Stevensont, Londont és Wellst, kötelességtudón Wolfe-ot, Dreisert és Dos Passost, tele szájjal S. J. Perelmant. Önnevelő életrendje szokásos bü-

nős étvágyát álcázta. Esetében a rejtett szenvedély – legalábbis az egyik – a vértől csöpögő, kaland kaland hátán, negyedolcsis ponyva volt. 1933-ig visszamenőleg felkutatta és ától cettig kiolvasta *Az Árnyék* összes kétheti számát, és derekasan haladt *A Bosszúálló* és a *Doc Savage* teljes folyamának összegyűjtésében.

A Kavalier & Clay cég hosszú sikersorozata – és a Szabadulóművész születésének igaz története – 1939-ben kezdődött, egy október végi estén, amikor Sammy anyja berontott fia hálószobájába, odanyomta bal keze gyűrűs ujjának vaskemény ízületeit a gyerek koponyájához, és felszólította, hogy húzódjék beljebb, és csináljon helyet az ágyban Prágából érkezett unokatestvére számára. Sammy torkában dobogó szívvel felült. A konyhai mosogató feletti neonlámpa fakó fényében egy vele egykorúnak látszó nyurga fiút vett ki, aki kérdőjellel görnyedve támasztotta az ajtófélfát, hóna alatt boglyas újságköteggel, másik keze az arca előtt, mintha szégyellné magát. Ez itt, magyarázta Mrs. Klayman, miközben beljebb paskolta fiát a fal felé, Josef Kavalier, az ő, mármint a mama, fivérének, Emilnek a fia, aki ma este érkezett New Yorkba távolsági busszal egyenesen San Franciscóból.

– Mi baja van? – kérdezte Sammy, és beljebb csúszott, míg a válla oda nem szorult a hideg gipszfalhoz. A biztonság kedvéért magával húzta mind a két párnát. – Beteg?

– Na, mit gondolsz? – kérdezte az anyja, és nagyokat paskolt a lepedő felszabadult felére, mintha azon igyekezne, hogy lesöpörjön minden kártékony részecskét, amit Sammy maga után hagyhatott. Csak az imént jött haza a kétheti váltás utolsó éjszakai műszakjából a Bellevue-ből, ahol ápolónőként dolgozott a pszichiátriai osztályon. Még érezni lehetett rajta a kórház áporodott szagát, de egyenruhája nyitott nyakrészből levendulavíz halvány pá-

rája szivárgott, amivel apró testét mosni szokta. Olyasféle fűszeres, érdes illatot árasztott, mint a frissen hegyezett ceruza forgácsa. – Nézd meg, alig áll a lábán.

Sammy átlesett az anyja válla fölött, hogy jobban megnézzé magának azt a szegény Josef Kavaliert, abban a lötyögő tweedöltönyében. Hallott már valamit arról, hogy vannak holmi cseh unokatestvérei, de az anyja soha nem említette, hogy idelátogatnának, arról meg végképp nem, hogy Sammynek meg kéne osztania velük az ágyát. Azt sem egészen értette, hogy kerül a históriába San Francisco.

– Na, tessék – egyenesedett fel Sammy anyja ismét, szemmel láthatóan nagyon elégedetten, hogy fiát áttessékelte a matrac legkeletibb tizenöt centijére. – Gyere ide – fordult aztán Josef Kavalierhez. – Mondok neked valamit.

Azzal megfogta a fiú két fülét, mintha valami kancsó füle volna, és mindkét orcájára csókot cuppantott.

– Megérkeztél. Jó helyen vagy. Rendben?

– Rendben – felelte az unokaöccse. De nem hangzott valami meggyőzően.

A mama adott neki egy mosdókesztyűt, és kiment. Alighogy kilépett az ajtón, Sammy nyomban visszafoglalt néhány értékes centiméternyit a matracból, unokatestvére eközben ott állt, és lerohant orcáit dörzsölgette. Egy perc múlva Klaymanné leoltotta a lámpát a konyhában, és a két fiú sötétben maradt. Sammy hallotta, hogy unokatestvére mély levegőt vesz, aztán lassan kifújja. Az újságköteg megzörrent, aztán megadón a padlóra hullott. Josef Kavalier kabátgombjai a széktámlához koppannak, hallani lehetett nadrágja súrlódását amint kilépett belőle, lerúgta egyik cipőjét, aztán a másikat. Karórája odakoccant az éjjeliszekrényen álló vizespohárhoz. Aztán a fiú hideg légáram kíséretében bebújt a takaró alá, ci-

garetta-, hónalj- és nyirkos gyapjúszagot hozva magával, meg még valami édes, furcsán nosztalgikus szagot, amiről Sammy nyomban megállapította, hogy az unokatestvére leheletéből jön, és hogy aszalt szilva, a mama „különleges” húspástétomának maradékából (az aszalt szilva csak apró töredéke volt mindazoknak az adalékoknak, amelyek oly igazán különlegessé tették), amit a mama – mint Sammy korábban látta – zsírpapírba göngyölt, és egy tálon betett a frizsiderbe. Ezek szerint a mama tudott róla, hogy este megérkezik az unokaöccse, sőt, vacsorával várta, mégsem szólt róla Sammynek egy szót sem.

Josef Kavalier kiegyengette a hátát a matracon, megköszörülte a torkát, karját a feje alá dugta, aztán mintha kikapcsolták volna, mozdulatlaná vált. Nem forgolódott, nem izgett-mozgott, még a lába ujja sem moccant. Az éjjeliszekrényen hangosan ketyegett a Big Ben. Joseph lélegzete egyre mélyebb és lassabb lett. Sammy épp azon spekulált, hogyan képes valaki ilyen édesdeden álomba zuhanni, amikor unokatestvére hirtelen megszólalt.

– Amint összeszedek egy kis pénzt, keresek magamnak szállást, és visszakapod az ágyad – ígérte. Enyhe német akcentussal beszélt, amit némi skót árnyalatok tarkítottak.

– Rendben – felelte Sammy. – Jól beszélsz angolul.

– Köszönöm.

– Hol tanultad?

– Hadd ne kelljen megmondanom.

– Titok?

– Magánügy.

– Megmondod, mit csináltál Kaliforniában? – kérdezte Sammy. – Vagy az is titok?

– Japánból hajóztam oda.

– Japánból? – Sammyt sárga irigység fogta el. Szívószál vékonyságú lábán még sosem jutott messzebb, mint Buf-

falo, soha nem hajózott nagyobb vizeken, mint az a pöf-feszkedő méregzöld szalag, amely Brooklynnt Manhattan-tól elválasztotta. Azon a keskeny ágyon, abban a szűk hálószobában, mely alig volt szélesebb, mint maga az ágy, az Ocean Avenue-i ház szolid alsó középosztálybeli lakásának eldugott zugában, melynek falát úgy rázta a nagymama horkolása, mint egy arra zörgő villamos, Sammy a szokásos brooklyni álmokat álmodta: a repülést, az átalakulást, a szökést. Szenvedélyes és fortélyos módozatokat talált ki: hol nagy amerikai regényíróvá változtatta át magát, hol híres emberré, mint a lapszerkesztő Clifton Fadiman, olykor pedig hős orvossá; máskor kellő gyakorlással és akarateréje megfeszítésével olyan lelki képességeket fejlesztett ki magában, amelyek révén természetfeletti hatalomra tett szert az emberi szívek és elmék fölött. Asztalfiókjában egy ideje ott lapult már egy vaskosnak szánt önéletrajzi regény első tizenegy oldala, címét még nem döntötte el, talán ilyesmi lesz – Perelman módorában –: *Sötét szemüvegben a világ*, vagy – Dreiser nyomán – *Amerikai csalódás* (bár ebben a témában voltaképpen még meglehetősen járatlan volt). Hihetetlen időt tudott tölteni néma koncentrációval – összevont szemöldökkel, visszatartott lélegzettel – hogy, fejlessze elméje látens képességét a telepátiára és agykontrollra. És legalább tízszer borzongta végig az orvosregények *Iliászát*, a *Mikrobavadászokat*. Sammy azonban – Brooklyn legtöbbszöröséhez hasonlóan – realistán tartotta magát, és menekülési tervei általában mesés összegek szerzése körül forogtak.

Hatéves korától fogva házalt, virágmagokkal, édessegekkel, szobanövényekkel, tisztítószerekkel, fémtisztítókkal, folyóirat-előfizetésekkel, törhetetlen gombokkal és cipőfűzővel. Konyhaasztali laboratóriumában számtalan találmánya született: feltalált már csaknem mű-

ködő gombvisszavarró készüléket, kétfejes üvegnyitót és fűtőszál nélküli ruhavasalót. Az utóbbi időben üzleti érdeklődését a hivatásos illusztrációkészítés ragadta magával. A nagy kereskedelmi illusztrátorok és képregényrajzolóok – Rockwell, Leyendecker, Raymond, Caniff – pályájuk delelőjén jártak, és külföldön az az általános benyomás alakult ki, hogy az ember a rajzasztal mellett azon túl, hogy tisztas jövedelemre tehet szert, képes arra is, hogy megváltoztassa a nemzet lelkületének szerkezetét és tónusát. Sammy szekrényében tucatszám halmozódtak a rajztömbök, bennük durva újságrajzstílusban lovak, indiánok, rögbihősök, érző tekintetű majmok, Fokkerek, nimfák, holdrakéták, cowboyok, szerecsenek, trópusi dzsungelék, szürkemedvék, nőiruharánc-tanulmányok, férfikalap-horpadások, megcsillanó íriszek, felhős nyugati égboltok. Sammy csak homályosan sejtett ezt-azt a perspektíváról, anatómiai ismeretei kétesek voltak, vonalai gyakran elnagyoltak – viszont leleményesen tudott lopni. Az újságokból és képregényekből kivágta kedvenc illusztrációit és ábráit, és beragasztotta őket egy vastag füzetbe: ezernyi mintát kapott a legkülönbözőbb pózban és stílusban. Képkivágás-bibliájának különösen nagy hasznát vette, amikor A Dél-kínai-tenger címen összekotyvasztotta a *Terry és a kalózok* című képregény egy utánzatát, hűségesen másolva a nagy Caniffot. Máskor – *A bolygók Pimpernelje* című opusához – Raymondot nyúlta le, a *Doyle, a boxeres rabló* acélos állkapcsú hősét viszont Chester Gouldtól koppintotta. Megpróbált csórni Hogarthtól és Lee Falktól, George Herrimantól, Harold Graytól és Elzie Segartól is. Képregénymintáit egy vastag kartondossziében tartotta az ágya alatt, várva az alkalmat, a nagy pillanatot, amikor elővezetheti őket.

– Japán! – sóhajtotta ismét, megrészegülve attól a Caniffra emlékeztető egzotikus illattól, amely e nevet körül-
lengte. – Mit csináltál ott?

– Többnyire a bélgörceimmel bajlódtam – felelte Josef Kavalier. – Egyébként most is. Főleg éjjel.

Sammy latolgatta egy pillanatig ezt az információt, aztán kissé közelebb húzódott a falhoz.

– Mondd, Samuel – szólt egy idő után Josef Kavalier. – Hány rajz kell a portfóliómba?

– Nem Samuel. Sammy. Vagy hívj inkább Samnek.

– Sam.

– Miféle portfólióról beszélsz?

– A rajzaimról. Hogy megmutasd a munkaadódnak. Sajnos eddigi műveimet ott kellett hagynom Prágában, de nagyon gyorsan rajzolok újakat. És piszkosul jókat.

– Hogy megmutassam a főnökömnek? – képedt el Sammy, és érezte, hogy ez a kusza história megint a mama műve. – Miről beszélsz?

– Anyád azt mondta, talán segíthetsz munkát szerezni a cégnél, ahol dolgozol. Én is művész vagyok, mint te.

– Művész? – Sammyt megint elfogta az irigység. Ezt a szót ki nem tudta volna ejteni úgy, hogy árulkodó tekintetét cipője orrára ne szegezze. – Az anyám azt mondta, hogy művész vagyok?

– Azt. Kereskedelmi grafikus, az Empire Novelties Incorporated Companynál.

Sammy egy pillanatig eldédeltette azt a parányi lángot, amit ez a másodkézből származó bók gyújtott benne, aztán kirobbant.

– A mama megint hamukál!

– Tessék?

– Csak úgy dől belőle.

– Dől belőle? Mi?

– Hivatalnok vagyok. Leltárkészítő. Néha megengedik, hogy megtervezzek egy hirdetést. Vagy ha kihoznak egy új cikket, megkérnek, hogy készítsem el hozzá az illusztrációt. Darabját két dollárért.

– Aha. – Josef Kavalier újabb hosszú lélegzetet vett. Még mindig nem mozdította egyetlen porcikáját sem. Sammy sehogy sem tudta eldönteni, hogy ez a mélységes mozdulatlanság az elviselhetetlen feszültség vagy a kéjes nyugalom terméke.

– Anyád írt az apámnak – szólt Josef. – Emlékszem, azt írta, hogy te mindenféle szuper találmányokat megszerkentyűket tervezel.

– Én?

– Szóval hamukált.

Sammy sóhajtott, mintegy jelezve, hogy sajna, csakugyan ez a helyzet. Szánakozó, fájdalmas volt ez a sóhaj – és jogtalan. Amikor ugyanis a mama azt a levelet írta a fivérének, Prágába, még úgy tudta, hogy pontos helyzetképet ad; Sammy volt az, aki az utóbbi esztendőben folyamatosan hamukált, mégpedig nem csak az anyjának, hanem bárkinek, aki hajlandó volt meghallgatni, hamukált, hogy kicifrázza azt az alantas beosztást, amit az Empire Noveltiesnél betöltött. Sammy egy pillanatra zavarba jött, nem is annyira azért, mert elkotyogta unokatestvérének, milyen ócska beosztásban van, inkább azért, mert felfedezte ezt az apró pettyet anyja mindent látó nagyítóüvegén. Aztán azon tűnődött, hogy az anyja, aki nem szokott bedőlni a hengegéseinek, igazából aligha vette komolyan azt az állítólagos befolyást, amivel Sammy Shelton Anapol, az Empire Novelties tulajdonosa fölött rendelkezett. Ha fenn akarja tehát tartani a látszatot, amibe oly sok erőt és leleményességet fektetett, kutya kötelessége, hogy másnap este, amikor hazajön a munkából, tintafoltos kis

hivatalnok ujjai között ott szorongasson egy állást Josef Kavalier számára.

– Meg fogom próbálni – mondta, és ez volt az első szikra, ez volt, amikor megérezte a lehetőség csiklandó ujjait a hátgerincén. Most egy darabig mindketten hallgattak. Sammy érezte, hogy Josef még ébren van, és szinte hallotta, amint az unokatestvére ereiben cseppenként szétárad a kétely, mely lassan úrrá lett a srácon. Sammy megsajnálta.

– Kérdezhetek tőled valamit?

– Mit akarsz?

– Mi volt az a sok újság?

– Itteni, New York-i lapok. A buszvégállomáson vettem.

– Hányat?

Sammy most először érezte, hogy Josef Kavalier megmoccan.

– Tizenegyet.

Sammy gyorsan számolni kezdett az ujján: nyolc fővárosi napilap volt. Ha hozzászámoljuk az *Eagle*-t és a Home Newst, akkor tíz.

– Egy nem stimmel...

– Nem stimmel?...

– A *Times*, a *Herald-Tribune* – érintette meg két ujját –, a *World-Telegram*, a *Journal-American*, a *Sun*. – Itt behajtotta a tenyerét. – A *News*, a *Post*. Ja, meg a *Wall Street Journal* és a brooklyni *Eagle*. Aztán még a bronxi *Home News*. – Melyik a tizenegyedik? – ejtette két kezét a matracra.

– A *Woman's Wear Daily*.

– A *Woman's Wear Daily*?

– Fogalmam se volt, hogy az mi. Hogy az egy divatlap – nevetett magán Josef torokkreszelősen. – Prágáról kerestem valamit.

- És találtál? Kell, hogy legyen valami a *Times*ban.
- Valami igen. Egy kicsi. De a zsidókról semmi.
- Ja, a zsidókról. – Sammy már kezdte érteni a dolgot. Josef nem a legfrissebb londoni és berlini diplomáciai manőverekről vagy Adolf Hitler legújabb durva komédiájáról szeretett volna hírt kapni. Olyan cikket keresett, amelyikből a Kavalier család körülményeiről tudhat meg egyet-mást.
- Tudsz zsidóul? Jiddisül?
- Nem.
- Kár. New Yorkban négy jiddis lap is van. Azokban biztos találnál valamit.
- És mi a helyzet a német lapokkal?
- Nem tudom, de szerintem vannak. Az biztos, hogy sok német él itt. Gyakran masíroznak, meg gyűléseznek mindenütt a városban.
- Aha.
- Aggódsz a családotért?
Semmi válasz.
- Nem tudtak kijutni?
- Nem. Még nem. – Sammy érezte, hogy Josef hevesen megrázza a fejét, mintha véget akarna vetni a beszélgetésnek. – Azt hiszem, elfogyott az összes cigarettám – folytatta a társalgási könyvek semleges hangnemében. – Talán te...
- Lefekvés előtt szívtam el az utolsót – mondta Sammy.
- Hé, várj csak, honnan tudad, hogy cigizek? Érzed rajtam a szagát?
- Sammy – szólta be az anyja. – Alvás.
Sammy megszimatolta magát.
- Brrr. Kíváncsi vagyok, Ethel érzi-e. Nem szereti, ha dohányzom. Ha rá akarok gyújtani, ki kell másznom az ablakon, oda, arra a tűzlépcsőre.

– Tilos az ágyban dohányozni? – morgolódott Josef.
 – Még egy ok, hogy mielőbb elmenjek.

– Ne is mondd! Majd’ megveszek, hogy legyen egy saját odúm – panaszkodott Sammy.

Így feküdtek pár percig, vágyakozva egy cigarettára, és mindarra, ami ebben a hiábavaló vágyakozásban össze-sűrűsödött.

– Hol a hamutartód? – kérdezte végül Josef.

– Kint a tűzlépcsőn. Egy virágcserep.

– Biztos van benne egy csomó... *dekk?*... *rigó?*... csutka?

– Úgy érted, csikk?

– Az, csikk.

– Azt hiszem, van. Csak nem azt akarod szívni?

Josef minden előzetes figyelmeztetés nélkül megfordult és lehemperegett az ágyról, mintha hirtelen ellenállhatatlan tevékenységi roham szállta volna meg, mely egyszerre lehetett az iménti tökéletes tunyaság ellentéte és terméke. Sammy szeme már hozzászokott szobája – sosem teljes – sötétjéhez. A konyhai neonlámpa szürkés-kék fénye rojtként vette körül az ajtót, és összevegyült az éjszakai Brooklyn sápadt derengésével, mely az utcalámpák fényudvarából, a villamosok és autók reflektoraiból, a városrész három működő vasgyárának tüzeiből és a folyón túli szigetkirályság átderengő fényeiből tevődött össze, és szivárgott befelé a függöny résén. Ebben a halvány derengésben, amely Sammy számára az álmatlanság nyomasztó fénye volt, látta, amint az unokatestvére sorra veszi gondosan a széktámlára terített ruháit, és módszeresen végigtapogatja a zsebeit.

– Gyújts lámpát – suttogta Josef.

– Az anyám... – rázta a fejét Sammy.

Josef visszatért az ágyhoz, és leült.

– Akkor sötétben kell dolgoznunk.

Ujjai közt egy kissé gyűrött cigarettapapírt tartott, és Sammy végre rájött, mit akar. Feltámaszkodott az egyik karjára, a másikkal félrehúzta a függőnyt, óvatosan, nehogy árulón megcsikorduljon. Aztán összeszorított fogakkal felnyitotta az ágy melletti tolóablakot, beengedve a járműforgalom hűvös zaját és az októberi éjszaka mormogó hidegét. Sammy „hamutartója” egy mexikóias, négyszögletű terrakottaedény volt, benne virágföld, korom és egy cinerária félig megkövesedett maradványának terméketlen keverékével. A növény még a szobanövényárus-korszakban maradt Sammy nyakán, s így régebbi volt, mint ártalmas szokása, a dohányzás, melynek alig három esztendeje hódolt. A fonnyadt növény tövében tucatnyi kissé nedves Old Gold-csikk vonaglott. Sammy összekotort egy maroknyit, utálkozva, mintha giliszták lennének, aztán átadta unokatestvérének, aki cserébe adott neki egy gyufaskatulyát, melynek felirata arra biztatott: „KÓSTOLD MEG JOE RÁKJÁT A HALÁSZKIKÖTŐBEN”. A skatulyában egyetlen szál gyufa maradt csupán.

Josef fél kézzel gyorsan, kissé bűvészkedve, felbontott hét csikket, és a petyhüdt dohányszálakból álló masszát belegyömöszölte a ráncos Zig Zag papírszeletbe. Fél perc múlva kész is volt a cigi.

– Gyere – szólt, azzal térden állva odacsúszott az ágyon az ablakhoz, ahol Sammy csatlakozott hozzá, és fejüket és felsőtestüket kidugták az éjszakába. Josef átadta a cigaretta Sammynek, aki a gyufa drága lángjánál, melyet idegesen igyekezett eltakarni a széltől, észrevette, hogy Josef tökéletes rudacskát bűvészkedett össze, mely épp olyan vastag és egyenes, és csaknem olyan egyenletes, mintha gép sodorta volna. Sammy hosszút slukkolt a True Virginia Flavour füstjéből, aztán visszaadta a csodacigaretta készítőjének, s így pöfékeltek, csendben, míg egyetlen

len izzó félcentis darabka maradt. Akkor visszahúzódtak, leengedték az ablakot, és behúzták a sötétítőfüggönyt, s a két füstszagú hálótárs visszafeküdt a közös ágyba.

– Tudod – szólalt meg Sammy –, bennünket csakugyan nyugtalanít ez az izé, ez a Hitler... meg az, ahogy a zsidókkal bánik... meg ez az egész. Amikor ezek... amikor lerohantak... lerohantak benneteket... Az anyám... mi mind... – Megrázta a fejét, mint aki nem tudja pontosan, mit is akar mondani. Felült egy kicsit, és kirántotta maga alól az egyik párnát. – Nesze – mondta.

Josef Kavalier felemelte a fejét a matracról, és alágyúrte a párnát.

– Köszönöm – mondta, azzal visszafeküdt.

Lélegzése tüstént egyenletessé vált és lelassult, sűrű horkolássá változott, és Sammy magára maradt merengéseivel, melyek, mint minden éjjel, a selyemhernyó-terv körül forogtak. De évek óta most fordult elő először, hogy ábrándjaiban egy szövetséges segítségére is számíthatott.